

بسم الله الرحمن الرحيم

دانشگاه تربیت مدرس

رویکردهای ادبیات داستانی

از مشروطه تا دهه ۸۰

ویژه متون نثر روایی (۲)

تألیف:

دکتر یدالله بهمنی

عضو هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس شهید رجائی

دکتر ملاحات نجفی

سر شناسنامه	:	بهمنی مطلق، بدالله، ۱۳۴۳-
عنوان و نام پدید آور	:	رویکردهای ادبیات داستانی از مشروطه تا دهه ۸۰: ویژه متون نثر روایی (۲) / تألیف بدالله بهمنی، ملاحات نجفی.
مشخصات نشر	:	تهران: دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	:	ج. ۲۳۰ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۶۵۹۴-۷۱-۲
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
موضوع	:	داستان های فارسی - قرن ۱۴ - تاریخ و نقد
موضوع	:	Persian fiction - 20th century - History and criticism
موضوع	:	داستان نویسان ایرانی - قرن ۱۴ - نقد و تفسیر
موضوع	:	Novelists. Iranian - 20th century - Criticism and interpretation
موضوع	:	نثر فارسی - قرن ۱۴ - تاریخ و نقد
موضوع	:	Persian prose literature - 20th century - History and criticism
موضوع	:	داستان های فارسی - قرن ۱۳ ق. - تاریخ و نقد
موضوع	:	Persian fiction - 19th century - History and criticism
موضوع	:	نثر فارسی - قرن ۱۳ ق. - تاریخ و نقد
موضوع	:	Persian prose literature - 19th century - History and criticism
موضوع	:	داستان نویسان ایرانی - قرن ۱۳ ق. - نقد و نثر
موضوع	:	Novelists, Iranian - 19th century - Criticism and interpretation
شناسه افزوده	:	ن. م. ملاحات، ۱۳۵۵-
شناسه افزوده	:	دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی
شناسه افزوده	:	Shahid Rajaee Teacher Training University
رده بندی کنگره	:	PIR ۳۸۶۹ / پ ۹۰۰ / ۲۹۵
رده بندی دیویی	:	۸۵۳ / ۶۰۶
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۳۶۱۶۰۲

دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی

عنوان	:	رویکردهای ادبیات داستانی
تألیف	:	دکتر بدالله بهمنی، دکتر ملاحات نجفی
ویراستار علمی	:	دکتر نهال واعظ
ویراستار ادبی	:	دکتر مهرک رحیمی
نوبت چاپ	:	اول - پاییز ۱۳۹۵
انتشارات	:	دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی
لیتوگرافی	:	نگین سبز
چاپ	:	برهان
طراح جلد	:	شهرام طهماسبی
ناظر چاپ	:	محمد معتمدی نژاد
کارشناس چاپو صفحه‌آرا	:	نیره فیروزی
کارشناسان	:	طاہره کیا/ علی رضایی اهوآونی
شمارگان	:	۱۰۰۰ جلد
قیمت	:	۱۵۰,۰۰۰ ریال
شابک	:	ISBN: 978-600-6594-71-2 ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۹۴-۷۱-۲

کلیه حقوق این اثر برای مؤلفان و مترجمان دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی محفوظ است.

نشانی: تهران، لویزان - کد پستی ۱۵۸۱۱-۱۶۷۸۸ - صندوق پستی ۱۶۳ - ۱۶۷۸۵ - تلفن: (۲۶۳۲) ۰۶۰ - ۲۲۹۷۰۰۶۰، ۲۲۹۷۰۰۷۰

تلفکس: ۲۲۹۷۰۰۴۲، پست الکترونیکی: Publish@srutu.edu، وب سایت: http://Publish.srutu.edu

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
ت	مقدمه
۱	فصل اول: نثر دوره مشروطه (۱۲۸۵-۱۳۰۰ ش)
۱	نگاهی به اوضاع سیاسی و ادبی دوره مشروطه
۱	عوامل تأثیرگذار در پیروزی انقلاب مشروطیت
۳	مشخصات نثر فارسی در آستانه مشروطیت
۴	انواع ادبی در نثر دوره مشروطه
۵	رمان نویسی
۶	رمان نویسی در ایران
۶	انواع رمان در زبان فارسی
۷	رمان تاریخی
۸	عبدالحسین صنعتی‌زاده کرمانی
۸	زندگی‌نامه
۹	خلاصه داستان دام‌گستران
۱۰	نقد و تحلیل دام‌گستران
۱۱	نمونه متن دام‌گستران
۱۷	فصل دوم: نثر دوره کودتای اول (۱۳۰۰-۱۳۲۰ ش)
۱۷	نگاهی کلی به اوضاع سیاسی و ادبی دوره کودتا.
۱۷	گرایش‌های ادبی دوره کودتای اول

۱۸	روی داده‌های ادبی - فرهنگی دوره کودتای اول
۱۹	ویژگی‌های عمومی نثر دوره کودتای اول.
۱۹	انواع ادبی در نثر دوره کودتای اول
۱۹	داستان کوتاه
۲۰	جمال‌زاده سید محمدعلی
۲۲	خلاصه داستان فارسی شکر است
۲۳	خلاصه داستان رجل سیاسی
۲۴	خلاصه داستان دوستی خاله خرسه
۲۴	خلاصه داستان درد دل ملا قربانعلی
۲۵	خلاصه داستان بیله دیگ بیله چغندر
۲۶	خلاصه داستان ویلا والدو
۲۶	ویژگی‌های مجموعه‌های بی‌یک، نبود
۲۸	نمونه متن داستان فارسی شکر است
۳۴	صادق هدایت
۳۶	خلاصه داستان کوتاه داش‌آکل
۳۷	ویژگی‌های داش‌آکل
۳۹	نمونه متن داش‌آکل
۴۲	رمان
۴۲	تفاوت داستان کوتاه و رمان
۴۳	رمان اجتماعی
۴۵	سیدمرتضی خلاصه رمان تهران مخوف مشفق کاظمی
۴۷	ویژگی‌های رمان تهران مخوف
۴۸	نمونه متن تهران مخوف
۵۲	عباس خلیلی
۵۲	زندگینامه
۵۳	خلاصه رمان روزگار سیاه
۵۴	ویژگی‌های داستان روزگار سیاه

۵۵	نمونه متن روزگار سیاه
۵۷	ربیع انصاری
۵۷	زندگینامه
۵۷	خلاصه داستان جنایات بشر
۵۸*	ویژگی های رمان جنایات بشر
۵۸	نمونه متن جنایات بشر
۶۱	محمد حجازی
۶۱	زندگینامه
۶۲	خلاصه رمان زیبا
۶۵	ویژگی های رمان زیبا
۶۵	نمونه متن زیبا
۶۸	سعید نفیسی
۶۸	زندگینامه
۷۰	خلاصه رمان فرنگیس
۷۱	ویژگی های رمان فرنگیس
۷۱	نمونه متن فرنگیس
۷۳	زین العابدین رهنما
۷۳	زندگینامه
۷۴	خلاصه رمان پیامبر
۷۵	ویژگی های کتاب پیامبر
۷۵	نمونه متن رمان پیامبر
۷۹	فصل سوم: نثر دوره آرمانگرایی (۱۳۲۰-۱۳۳۲ ش)
۷۹	نگاهی کلی به اوضاع سیاسی این دوره
۸۰	اوضاع کلی نثر فارسی در این دوره
۸۰	انواع ادبی در نثر این دوره
۸۱	سید مجتبی بزرگ علوی
۸۱	زندگینامه

۸۳	خلاصه داستان گیلهمرد
۸۴	ویژگی‌های گیلهمرد
۸۵	نمونه متن گیلهمرد
۸۶	فصل چهارم: نثر دوره کودتای دوم (۱۳۳۲-۱۳۵۲ ه‍.ش)
۸۴	اوضاع سیاسی و اجتماعی ای این دوره
۹۰	رخدادهای مهم ادبی - فرهنگی این دوره
۹۰	گرایش‌های ادبی - هنری این دوره
۹۱	انواع ادبی در نثر این دوره
۹۱	جلال آل احمد
۹۱	زندگی‌نامه
۹۳	خلاصه داستان پیر سر
۹۴	ویژگی‌های داستان پیر سر
۹۵	نمونه متن مدیر مدرسه
۹۸	علی محمد افغانی
۹۸	زندگی‌نامه
۹۹	خلاصه رمان شوهر آهو خانم
۱۰۰	ویژگی‌های رمان شوهر آهو خانم
۱۰۲	نمونه متن شوهر آهو خانم
۱۰۵	صادق چوبک
۱۰۵	زندگی‌نامه
۱۰۶	خلاصه داستان تنگسیر
۱۰۷	ویژگی رمان تنگسیر
۱۰۸	نمونه متن تنگسیر
۱۱۱	غلامحسین ساعدی
۱۱۱	زندگی‌نامه
۱۱۳	خلاصه عزاداران بیل
۱۱۵	ویژگی داستان‌های عزاداران بیل

۱۱۶	نمونه متن عزاداران بیل
۱۲۰	هوشنگ گلشیری
۱۲۲	خلاصهٔ رمان شازده احتجاب
۱۲۳	ویژگی‌های رمان شازده احتجاب
۱۲۳	نمونهٔ متن شازده احتجاب
۱۲۶	سیمین دانشور
۱۲۶	زندگی‌نامه
۱۲۸	خلاصهٔ رمان سووشون
۱۲۹	ویژگی‌های رمان سووشون
۱۳۱	نمونهٔ متن رمان سووشون
۱۳۴	ابراهیم گلستان
۱۳۴	زندگی‌نامه
۱۳۵	خلاصهٔ رمان اسرار گنج درهٔ جن
۱۳۶	ویژگی‌های رمان اسرار گنج درهٔ جن
۱۳۸	نمونهٔ متن اسرار گنج درهٔ جن
۱۴۱	فصل پنجم: نثر دورهٔ انقلاب و دفاع مقدس (۱۳۱۷-۱۳۶۷/۴/۲۷ ش)
۱۴۱	نثر دورهٔ انقلاب و دفاع مقدس
۱۴۳	احمد محمود
۱۴۳	زندگی‌نامه
۱۴۵	خلاصهٔ رمان زمین سوخته
۱۴۶	ویژگی‌های رمان زمین سوخته
۱۴۶	نمونهٔ متن رمان زمین سوخته
۱۴۹	جمال میرصادقی
۱۴۹	زندگی‌نامه
۱۵۱	خلاصهٔ داستان دیوار
۱۵۱	ویژگی‌های داستان دیوار
۱۵۲	نمونهٔ متن داستان دیوار

۱۵۶	زندگینامه
۱۵۷	خلاصهٔ رمان آتش بدون دود
۱۶۳	ویژگی‌های رمان آتش بدون دود
۱۶۵	نمونهٔ متن رمان آتش بدون دود
۱۶۸	محمود گلابدره‌ای
۱۶۸	زندگینامه
۱۶۹	خلاصهٔ داستان اسماعیل، اسماعیل
۱۷۰	ویژگی‌های رمان اسماعیل، اسماعیل
۱۷۰	نمونهٔ متن داستان اسماعیل، اسماعیل
۱۷۵	قاسمعلی فایز
۱۷۵	زندگینامه
۱۷۶	خلاصهٔ رمان نخل‌های بی‌سر
۱۷۶	ویژگی‌های رمان نخل‌های بی‌سر
۱۷۸	نمونهٔ متن رمان نخل‌های بی‌سر
۱۸۱	فصل ششم: نثر روایی پس از جنگ تحمیلی (۱۳۶۷/۴/۲۷ - ۱۳۷۷ ش)
۱۸۱	نثر روایی پس از جنگ تحمیلی
۱۸۴	پرویز خرسند
۱۸۴	زندگینامه
۱۸۵	خلاصهٔ داستان‌های آنجا که حق پیروز است
۱۸۸	ویژگی‌های رمان آنجا که حق پیروز است
۱۸۹	نمونهٔ متن آنجا که حق پیروز است
۱۹۲	اکبر خلیلی
۱۹۲	زندگینامه
۱۹۳	خلاصهٔ رمان ترکه‌های درخت آلبالو
۱۹۴	ویژگی‌های رمان ترکه‌های درخت آلبالو
۱۹۵	نمونهٔ متن ترکه‌های درخت آلبالو
۱۹۹	راضیه تجار

۱۹۹	زندگینامه
۱۹۹	خلاصهٔ رمان نرگس‌ها
۲۰۲	ویژگی‌های رمان نرگس‌ها
۲۰۳	نمونهٔ متن نرگس‌ها
۲۰۶	علی موذنی
۲۰۶	زندگینامه
۲۰۶	خلاصهٔ رمان ملاقات در شب آفتابی
۲۰۸	ویژگی‌های رمان ملاقات در شب آفتابی
۲۰۹	نمونهٔ متن ملاقات در شب آفتابی
۲۱۲	سیدمهدی شجاعت
۲۱۲	زندگینامه
۲۱۴	خلاصهٔ رمان آفتاب در حجاب
۲۱۵	ویژگی‌های رمان آفتاب در حجاب
۲۱۶	نمونهٔ متن آفتاب در حجاب
۲۲۱	منابع و مآخذ

مقدمه

رویکردهای ادبیات داستانی درس‌مایه‌ای برای نثر روایی (۲)، یکی از دروس دوره کارشناسی آموزش زبان و ادبیات فارسی مصوب وزارت علوم تحقیقات و فناوری است که به بررسی تاریخی-سبکی نثر روایی با ارائه پنجاه نمونه از پنجاه اثر دوره معاصر از قبیل: دام‌گستران و مجمع دیوانگان، اسعد زکریا، تهران مخوف، مشفق کاظمی؛ روزگار سیاه و انتقام انسان، از خلیلی؛ اسرار شب، عباس خلیل، پیامبران، زین العابدین رهنما؛ یکی بود، یکی نبود، جمال زاده؛ گیله‌مرد، بزرگ علوی؛ روزگار سیاه، جهانگیر خلیلی؛ آدم فروشان قرن بیستم، ربیع انصاری؛ زیبا و آینه، محمد حجازی؛ فرنگیس، معید نفیسی؛ داش آکل، هدایت؛ تنگسیر، صادق چوبک؛ دیوار، میرصادقی؛ مدیر مدرسه، جلال آل احمد؛ سه دیدار، آتش بدون دود و زیارت، نادر ابراهیمی؛ اسرار گنج دره جنی، ابراهیم گلستان؛ شرد، احتجاج، گلشیری؛ آی با کلاه، آی بی کلاه و عزاداران بیل، ساعدی؛ سووشون و به کی خرم شتم، دانشور؛ شوهر آهو خانم، علی محمد افغانی؛ داستان راستان، مطهری؛ آنجا که حق پیروز است، پرویز خرسند؛ آفتاب در حجاب، سید مهدی شجاعی؛ زمین سوخته، احمد محمود؛ ترک‌ها، راضیه تجار؛ نخلستان و آواز، منیژه آرمین؛ ابرها، کوه‌های آسمان‌اند، زهرا زواریان؛ معمای مسیح، ابراهیم بیگی؛ حدیث بودن، یعقوب آرژند؛ نخل‌های بی‌سر، فراست؛ پرستوها، عموزاده خلیلی؛ ترک‌های درخت آلبالو، علی اکبر خلیلی؛ باغ بلور، محسن مخملباف؛ با دعای مرغ آمین، سیروس طاهباز؛ مهاجر کوچک، رهگذر؛ اسماعیل، اسماعیل، گلاب‌دره‌ای؛ اشراق، امیر فجر؛ ملاقات در شب آفتابی، مؤذنی؛ یک متن از محمد محمد علی و سختون، ناصر ایرانی می‌پردازد.

این اثر تلاش می‌کند قسمت اعظم سرفصل را در خود جای دهد. در حال حاضر برای این درس مهم اثر مدونی وجود ندارد، بنابراین استادان و مدرسان محترم این درس به اقتضای محدودیت زمانی و علاقه خود قسمت مختصری از سرفصل را در کلاس‌ها تدریس می‌کنند. عدم تناسب و ناهماهنگی آشکار در کلاس‌ها و واحدهای مختلف آموزشی، ما را بر آن داشت مجموعه‌ای فراهم آوریم که علاوه بر در بر داشتن سرفصل، پاسخگوی نیاز دانشجویان و سلیقه‌های مختلف استادان و مدرسان نیز باشد.

از آنجاکه آثار یاد شده در سرفصل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نیاز به ساماندهی تاریخی و موضوعی دارد، لذا با توجه به تحولات گوناگون اجتماعی، فرهنگی و سیاسی در دوره پس از آن که از مشروطه تا امروز را در بر می‌گیرد، ابتدا این دوره را به شش دوره کوتاه‌تر تاریخی تقسیم نمودیم، پس به هر دوره فصلی اختصاص دادیم.

در فصل اول به بررسی دوره مشروطه پرداختیم و عوامل سیاسی - اجتماعی تأثیرگذار در این دوره از قبیل ظلم و ساد، نگاه قاجار و عوامل تأثیرگذار در پیروزی نهضت مشروطه که زمینه‌ساز تجدد و تحول در نشر ادبی به‌ویژه ادبیات داستانی بود، برای آمادگی ورود به این دوره آوردیم. سپس ویژگی‌های نثرین دوره، نالاب برجسته آن، رمان و نوع رایج آن، یعنی رمان تاریخی را معرفی نمودیم.

در فصل دوم که به دوره کودتا موسوم است، اساسی‌ترین حرکت سیاسی در کشور رخ می‌دهد و آن چیزی نیست جز کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ که با دسیسه انگلیس طراحی می‌شود و سرانجام رضاخان به قدرت می‌رسد و تا ۱۳۲۰ استبداد مطلق کشور حکومت می‌کند. سرکوب، سانسور، اختناق و ترور رجال سیاسی ممیزه اصلی این دوره، محسوب می‌شود به طوری که از همان ابتدای سال‌های نخستین قرن حاضر، جمعی از نویسندگان و شاعران میانه‌رو جذب دستگاه حکومت شدند، گروهی انزوا پیشه کردند و شماری هم که از مایه‌های ادبی بهره‌مند بودند از سیاست کناره‌گیری کردند و به تحقیقات ادبی و تاریخی پرداختند. دسته‌ای هم در مسیر آفرینش جریانی نو که به لحاظ شکل و محتوا با جریان‌های ادبی گذشته متفاوت بود، گام برداشتند. اتفاق تازه‌ای که در نثر این دوره رخ می‌دهد ظهور داستان کوتاه توسط محمد علی جمال‌زاده است.

در فصل سوم با اشاره‌ای به تحولات سیاسی به‌ویژه جنگ جهانی دوم و اشغال ایران توسط متفقین در سوم شهریور ۱۳۲۰ و اشاره‌ای به هرج و مرج حاکم بر جامعه، به بیان سبک نویسندگانی که بیشتر در جستجوی یافتن سبک شخصی بودند و به رمان‌های تاریخی و اجتماعی گرایش داشتند پرداختیم. تنها اثری که در سرفصل بدان اشاره شده و اختصاص به این دوره دارد، گیله مرد است که در آن بزرگ علوی به بیان مشکلات و بی‌اعتمادی حاکم بر جامعه به ویژه مشکلات زنان پرداخته است.

در فصل چهارم که از ۱۳۳۲ تا ۱۳۵۷ را در برمی‌گیرد، و می‌توان آن را دوره کودتای دوم نامید، به دلیل کودتای ۲۸ مرداد دوباره اختناق بر اوضاع جامعه حاکم می‌شود و عده‌ای از روشن‌فکران و ادب‌پژوگان اعدام یا تبعید و زندانی می‌شوند. جمعی به خارج از کشور پناه می‌برند و کسانی هم که در ایران می‌مانند خاموشی اختیار کرده، شکست را باور می‌کنند. در این دوره شیوه جریان سیال ذهن و ادبیات کودکان و نوجوانان ظهور می‌کند. نویسندگانی چون جلال آل احمد نیز درصدد کشف سبک شخصی خود هستند. از حیث تنوع و غنا این دوره را باید از دوره‌های شاخص در ادبیات داستانی ایران به حساب آورد، از این جهت که نویسندگان بزرگی چون جلال آل احمد، صادق هدایت، «مادو - ربک، علی محمد افغانی، هوشنگ گلشیری و ... آثار داستانی ارزشمندی از خود بر جای گذاشته‌اند.

فصل پنجم از ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۷ را در برمی‌گیرد و به دوره انقلاب و دفاع مقدس موسوم است. انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ ارزش‌ها را دگرگون کرد. این احوال در ادبیات داستانی نیز تأثیر گذاشت چنان‌که زبان و بافت آن ساده و مردم‌فهم شد. از سوی دیگر اندکی پس از انقلاب ماجرای جنگ تحمیلی پیش آمد که آن نیز روند ساده‌نویسی را شتاب بخشید. در این دوره طنز و عناصر عامیانه خاص جبهه وارد ادبیات داستانی شد. داستان‌های رئالیستی بیشتر شد و تکنیک‌های معهود در داستان‌نویسی جای خود را به حوادث عاطفی و احساسی داد. اگر چه در فضاهای اجتماعی رمان‌هایی نوشته شد لیکن غلبه با آثار انقلابی و دفاع مقدس است.

در فصل ششم به نثر دوره پس از جنگ تحمیلی پرداخته شده است. در سال‌های دهه هفتاد اوضاع کلی حاکم بر عرصه ادبیات داستانی و زاویه دید داستان‌نویسان و چگونگی نگرش آن‌ها به مسائل جامعه و زندگی، به دلایل گوناگون، از جمله تغییر شرایط سیاسی - اجتماعی، مطرح

شدن مسئله سازندگی پس از پایان جنگ تحمیلی و بسیاری تحولات درونی جامعه پس از آن، عوض شد. نوع نگاه چیره بر آثار این عصر، حکایت از گونه‌ای بینش تجربه‌گرایانه دارد؛ بینشی که در حقیقت بازتاب و عکس‌العملی است در برابر ذهنیت‌گرایی سال‌های دهه شصت. در این دوره که تا سال ۱۳۷۷ را در بر می‌گیرد ادبیات دفاع مقدس همچنان مسیر خود را ادامه می‌دهد اما ادبیات آیینی به‌خصوص زندگی پیامبر(ص)، واقعه عاشورا و رشادت‌های حضرت زینب(س) جلوه بیشتری پیدا می‌کنند.

ادبیات داستانی ما از نظر موضوعی دامنه بسیار وسیع‌تری از آنچه در این فصول آمده دارد، لیکن با توجه به منابعی که در سر فصل دانشگاهی مشخص شده و قطعاً گرایش خاصی در آوردن آن‌ها دنبال شده، به دسته‌بندی مطالب و تحلیل موضوعی آن‌ها پرداخته‌ایم. لذا انتظار می‌رود خوانندگان مستم رویکرد درسی بودن این اثر را در نظر داشته باشند.

علاوه بر آنچه گفته شد، در هر فصل ابتدا به بیان تحولات سیاسی اجتماعی و عوامل تأثیرگذار بر ادبیات داستانی آن دوره پرداخته‌ایم و پس از اشاره به نویسندگان و نوع ادبی شاخص آن دوره، ویژگی‌های سبکی، استعاره‌ای و محتوایی آثار آن دوره را بررسی کرده‌ایم. سپس نویسنده یا نویسندگان شاخص آن دوره را که در سرفصل به آن‌ها اشاره شده بود، معرفی نموده، خلاصه داستان‌ها را همراه با نقد و بررسی و نمونه‌ای از متن آن‌ها آورده‌ایم. مطمئناً نویسندگان بزرگی هم در این اثر از قلم افتاده‌اند که جای داشت به بررسی آثارشان پرداخته شود، لیکن چون بنای این کتاب تدوین یک اثر درسی منطبق با سرفصل مصوب دانشگاهی است، از بررسی شخصیت‌هایی که نامشان در سرفصل نیامده، اجتناب کردیم. در ضمن همکاران گرانقدر می‌توانند این کاستی را با ارائه پروژه‌هایی به دانشجویان در طاقول ترم جبران نمایند. بی‌گمان این کتاب از کاستی مبرا نیست، امید است استادان صاحب‌نظر و دانشجویان با استعداد پس از مطالعه نقادانه، ما را از دیدگاه‌های ارزشمند و اصلاحی خود برای چاپ‌های بعدی بهره‌مند فرمایند.

بهمنی - نجفی

پاییز ۱۳۹۵